

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 18/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Dufincom, Bajkalská 9/A, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Tpo 50/2022 z 13. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 9 ods. 1 a 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Tpo 50/2022 z 13. septembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Sťažovateľka je uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava I, odboru kriminálnej polície, 1. oddelenia vyšetrovania ČVS: ORP-875/1-VYS-B1-2022 trestne stíhaná pre zločin lúpeže formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 188 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení účinnom v čase skutku. Uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Bratislava I č. k. 8 Tp 64/2022-24 z 13. augusta 2022 bola sťažovateľka vzatá do útekovvej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) s tým, že podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nebola väzba sťažovateľky nahradená dohľadom probačného a mediačného

úradníka. Napadnutým uznesením krajského súdu bola sťažnosť sťažovateľky a jej spoluobvineného proti uzneseniu sudcu pre prípravné konanie zamietnutá ako nedôvodná.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti koncentruje svoju argumentáciu do dvoch rovín. V prvej rovine svojej argumentácie sťažovateľka brojí proti dôvodom útekovvej väzby, ako ich ustálil krajský súd v napadnutom uznesení. Generálne sťažovateľka konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu „*nenapĺňa ústavno-právne kritériá na kvalitu odôvodnenia a uvedenie dostatočných dôvod a vysvetlení na nosné argumenty sťažovateľa.*“. V konkrétnostiach rozporuje dôvody útekovvej väzby vo svojom prípade poukazom na to, že „*nikdy predtým nebola trestne stíhaná, vyhlásila, že sa podrobí akýmkoľvek obmedzeniam či povinnostiam uloženým zo strany súdu... má mobilný telefón na ktorom vie byť dosiahnuteľná... môže preberať poštu v zariadení [REDAKOVANÉ] v ktorom by dokonca mohla nabíjať zariadenie na monitorovanie jej polohy... mala riadne zamestnanie, z ktorého však bola pre znižovanie stavov prepustená, čo neznamená, že v prípade, že by... bol na slobode, nedokázal si nájsť inú prácu.*“. Sťažovateľka taktiež odmieta generalizovanie svojej osoby ako nemajetnej, bez práce a bývania, pretože na týchto argumentoch nie je možné postaviť dôvody útekovvej väzby, navyše za skutkovej situácie, že sa dlhodobo zdržuje v [REDAKOVANÉ], nedisponuje prostriedkami umožňujúcimi jej opustiť územie Slovenskej republiky a navyše sama deklarovala záujem na čo najskoršom prejednaní veci s cieľom jej ukončenia v čo najkratšom čase. Navyše podľa názoru sťažovateľky krajský súd v napadnutom uznesení „*opomína zdôvodnenie princípu ultima ratio*“, ktorého aplikácia v jej prípade je podporená tým, že sa ku skutku priznala a jeho spáchanie aj oľutovala, je schopná preberať zásielky na adrese „*zariadenia [REDAKOVANÉ]... na ktorej si je... schopná preberať zásielky, so skutočnosťou, že... sa ku skutku priznala a ten úprimne oľutovala*“, pričom deklarovala svoj zámer dodržiavať súdom nariadené primerané povinnosti a obmedzenia, ktoré by jej boli uložené v rámci nahradenia väzby, ktorý bol podporený aj tým, že dosiaľ nikdy nebola trestne stíhaná, a teda ani právoplatne odsúdená pre trestnú činnosť.

4. V druhej rovine svojej argumentácie sťažovateľka zvýraznila arbitrárnosť napadnutého uznesenia krajského súdu aj v rovine nedostatočného vysporiadania sa s možnosťou využitia inštitútov nahradenia väzby. Aj v tejto súvislosti sťažovateľka opätovne pripomína, že (i) do 19. júla 2022 bola riadne zamestnaná a k jej prepusteniu zo zamestnania došlo z dôvodu znižovania stavu zamestnancov, čo znamená, že má pracovné návyky a je nielen ochotná, ale aj schopná uchádzať sa o zamestnanie, (ii) komunikuje so zariadením [REDAKOVANÉ], kde je schopná preberať si poštu, resp. po kontaktovaní cez mobilný telefón je schopná sa po doručení poštu zastaviť a prevziať si ju, (iii) súd nemôže vidieť dôvody väzby len na tom základe, že v jej prípade ide o bezdomovca a na tejto skutočnosti založiť svoj predpoklad o tom, že sa bude vyhýbať trestnému konaniu, keďže „*sa priznala, skutok úprimne ľutuje a má imanentný záujem na tom, aby došlo k čo možno najskoršiemu právoplatnému skončeniu tohto trestného stíhania voči jej osobe*“, a napokon (iv) je/vedela by byť dostupná na mobilnom telefóne, ktorý je síce toho času zaistený, ale v telefóne mala riadne aktivovanú kartu mobilného operátora Tesco mobile. Podľa sťažovateľky teda súd pri rozhodovaní o väzbe musí „*dôsledne zvažovať, či a do akej miery ponechanie obvineného na slobode zvyšuje nebezpečnosť jeho konania zakladajúceho väzobný dôvod a či obmedzenie osobnej slobody obvineného výkonom väzby nie je celkom zjavne neprimerané k miere*

zvýšenia rizika, ktoré by vyplývalo z jeho zotrvania či ponechania na slobode“. Pri posúdení týchto kategórií krajský súd rezignoval úplne.

5. V súhrne teda sťažovateľka odvodzuje arbitrárnosť napadnutého uznesenia krajského súdu od toho, že krajský súd (i) nezohľadnil všetky skutkové okolnosti, (ii) nedostatočne sa vysporiadal s princípom tzv. dvojitého materiálneho predpokladu vzatia do väzby, (iii) mechanicky prevzal argumentáciu prokurátora, (iv) nezohľadnil jej vôľu podrobiť sa akýmkoľvek zákazom a obmedzeniam uloženým zo strany súdu, (v) jej záujem pracovať, (vi) jej ochotu poskytnúť písomný sľub, že povedie riadny život, čoho dôkazom je aj to, že nebola dosiaľ trestne stíhaná a ani odsúdená pre trestnú činnosť, (viii) jej prehlásenie o tom, že je ochotná sa podrobiť úkonom trestného konania aj v snahe čo najrýchlejšieho ukončenia trestného konania, (ix) jej prehlásenie o tom, že je ochotná prijať súdom uložený spravodlivý trest a na tento účel aj uzavrieť dohodu o vine a treste, (x) jej úmyslom bolo spáchať maximálne trestný čin krádeže (v prípade naplnenia skutkovej podstaty), a nikdy nie trestný čin lúpeže či ublížiť poškodenému na zdraví, pričom toto konanie hodnotí ako vybočenie z dohody.

6. Na podklade uvedeného sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„I. Uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 13.09.2022, sp. zn. 3Tpo/50/2022 ako aj konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, základné práva a slobody sťažovateľa a to základné práva a slobody podľa čl. 17 ods. 1, čl. 17 ods. 2, čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 8 ods. 1, čl. 8 ods. 2, čl. 8 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd, podľa čl. 5 ods. 1 písm. c/, ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 9 ods. 1, ods. 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 13.09.2022, sp. zn. 3Tpo/50/2022 sa zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a rozhodnutie.

III. Krajskému súdu v Bratislave sa prikazuje, aby sťažovateľa prepustil bezodkladne z väzby na slobodu.

IV. Sťažovateľovi priznáva voči porušovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 4.000,- EUR (eventuálne vo výške podľa vlastnej úvahy Ústavného súdu Slovenskej republiky)...

V. Sťažovateľovi priznáva voči porušovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 493,10 EUR...“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 listiny a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 dohovoru a podľa čl. 9 ods. 1 a 3 paktu napadnutým uznesením krajského súdu z dôvodu jeho arbitrárnosti pri dôvodoch útekovvej väzby sťažovateľky a dôvodoch nenahradenia jej väzby.

8. Podľa § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je

podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

9. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04, II. ÚS 151/09, IV. ÚS 36/2020, IV. ÚS 462/2020, IV. ÚS 176/2021, IV. ÚS 237/2021) vyplýva, že na konanie o väzbe je aplikovateľný čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, v ktorých sú implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, I. ÚS 100/04, III. ÚS 199/05, II. ÚS 185/2016). V označených ustanoveniach ústavy sú obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (III. ÚS 227/03, III. ÚS 34/07, IV. ÚS 181/07, IV. ÚS 333/08, III. ÚS 54/2017, IV. ÚS 263/2018).

10. Každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07, IV. ÚS 36/2020, IV. ÚS 462/2020, IV. ÚS 176/2021, IV. ÚS 237/2021). Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru (III. ÚS 79/02, III. ÚS 77/05, IV. ÚS 36/2020, IV. ÚS 462/2020, IV. ÚS 176/2021, IV. ÚS 237/2021), s ktorým musí byť v súlade vrátane všeobecných princípov obsiahnutých v ňom výslovne alebo implikovane (Winterwerp v. Holandsko z 24. 10. 1979, séria A, č. 33, s. 19 – 20, bod 45 a Baranowski v. Poľsko z 28. 3. 2000, č. 28358/95, bod 51). Každé pozbavenie osobnej slobody zároveň musí byť v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou (Bozano v. Francúzsko z 18. 12. 1986, bod 54; Benham v. Veľká Británia z 24. 9. 1992, Herczegfalvy v. Rakúsko z 11. 5. 2004, rozsudok Veľkej komory vo veci Morsink v. Holandsko z 10. 6. 1996, bod 40; z novej judikatúry rozsudok Veľkej komory vo veci Stanev v. Bulharsko zo 17. 1. 2012, bod 143; L. M. v. Slovinsko z 12. 6. 2014, bod 121).

11. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Teda úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne

aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd.

12. Do obsahu právomoci ústavného súdu však nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby a jej ďalšie trvanie. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usposobený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní. Teda ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nekoná ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách.

13. Ústavný súd preto nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ak ich z ústavného hľadiska možno pokladať za akceptovateľné a udržateľné. Kasačnú intervenciu ústavného súdu by mohli vyprovokovať také prípadné rozhodnutia a postupy všeobecných súdov v rámci rozhodovania o väzbe, ktoré by v určitom štádiu trestného konania predstavovali zjavný omyl či exces pri posudzovaní formálnych a materiálnych podmienok väzby, prípadne by boli iným evidentným popretím samotnej podstaty ochrany základných práv a slobôd. Z týchto hľadísk ústavný súd vychádzal aj v prejednávacom prípade.

14. Ústavný súd zároveň akcentuje, že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne závery príslušných väzobných rozhodnutí, ale preskúmať, či závery v nich uvedené sú z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné. Povedané inak, úlohou ústavného súdu nie je samostatne posúdiť existenciu väzobných dôvodov sťažovateľky v pozícii inštančne nadriadeného súdu a porovnať svoje zistenia so závermi všeobecných súdov, ale presvedčiť sa, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu dáva dostatočný základ na väzobné stíhanie sťažovateľky, a to s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu i na všetky sťažovateľkou prezentované relevantné námietky.

15. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

III.2. Napadnuté uznesenie krajského súdu:

16. K prvej námietke sťažovateľky týkajúcej sa dôvodov útekovej väzby krajský súd videl ako nosný dôvod útekovej väzby (spoločne nielen sťažovateľky, ale aj spoluobvineného) túlavý spôsob života, ktorý sa „*neviaže k žiadnej konkrétnej adrese bydliska, k ich nezamestnanosti v zmysle absencie miesta, na ktorom by sa pravidelne zdržiavali, nemajetnosti, pre ktorú nie sú viazani k miestu, kde by sa ich majetok nachádzal, k absencii pravidelného príjmu, ktorý by obvineným poskytol možnosť dlhohodobejšie financovať svoje bývanie napríklad aj v ubytovni.*“. Navyše

v prípade sťažovateľky krajský súd poukázal aj na skutkové zistenie, podľa ktorého „*sama nevie, čo učíni po skončení zmluvy o ubytovaní dňa 15.08.2022.*“.

17. K druhej námietke sťažovateľky týkajúcej sa dôvodov, pre ktoré nebola jej väzba nahradená probačným dohľadom, krajský súd uviedol, že „*U oboch obvinených, ktorí sú bezdomovci, nie je možné reálne vykonávať probačný dohľad, a to pre absenciu primeraných väzieb na konkrétne miesto. Konkrétne u obvinenej [REDAKOVANÉ] so zreteľom na neusporiadaný spôsob života, kedy obvinená nemá absolútne žiadnu predstavu o tom, kde, ako a za akých okolností by mohla vyriešiť otázku svojho bývania a práce, je ťažko predstaviteľné, že by prijala zodpovednosť za vlastný život a konanie pod vedením probačného úradníka, a bola pre orgány činné v trestnom konaní a súd dosiahnuteľná. Úlohou probácie nie je nahrádzať bežné životne dôležité úkony každého človeka ohľadom zabezpečenia základných životných potrieb, ale dohliadať na to, ako obvinený plní obmedzenia, prípadne ho správne nasmerovať. U obvinenej [REDAKOVANÉ] však sťažnostný súd v súčasnosti nezistil také obmedzenie či povinnosť, ktoré by mohla obvinená reálne v súčasnosti dodržať, a súčasne by naplnilo cieľ jej dosiahnuteľnosti.*“.

III.3. Posúdenie veci:

18. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že krajský súd ako súd sťažnostný konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické a ústavný súd ich považuje za legitímne, právne akceptovateľné a ústavne konformné. Krajský súd v rámci posudzovania dôvodnosti väzobného stíhania sťažovateľky vychádzal z vykonaným dokazovaním verifikovanej skutočnosti o neexistencii konkrétnej adresy bydliska, ktorá by mohla slúžiť pre potreby orgánov činných v trestnom konaní a súdu na komunikáciu so sťažovateľkou ako obvinenou z trestného činu. Sama sťažovateľka v konaní pred sudcom pre prípravné konanie nerozptýlila obavu z túlavého (rozumej aj v kontexte neusporiadaného) spôsobu života tým, že uviedla, že sama nemá predstavu, kde sa bude v čase po 15. auguste 2022 zdržiavať. Už v čase, keď prvostupňový súd rozhodoval o obmedzení osobnej slobody sťažovateľky jej vzatím do väzby, táto nebola spôsobilá preukázať súdu žiadne miesto, ku ktorému by sa viazal jej pobyt, či už z dôvodu výkonu práce, alebo vlastníctva nehnuteľného majetku, alebo uspokojovania potreby bývania, a na ktorom by sa pravidelne zdržiavala. Sťažovateľka teda bola schopná preukázať možnosť jej predvolania alebo zabezpečenia akéhokoľvek kontaktu s orgánmi činnými v trestnom konaní a súdu len náhradnými (rozumej aj v kontexte nespoľahlivými) prostriedkami, ako bol jej mobilný telefón, ktorý jej však bol zaistený, a príležitostnými návštevami zariadenia poskytujúceho starostlivosť o bezdomovcov. Krajský súd tak aj podľa názoru ústavného súdu videl dôvodnú obavu z vyhýbania sa trestnému stíhaniu v tom, že sťažovateľka nepreukázala už pred prvostupňovým súdom akékoľvek miesto, na ktorom by sa pravidelne zdržiavala z akéhokoľvek legitímneho dôvodu, a nedala tak vo veci konajúcim orgánom potrebnú záruku jej dosiahnuteľnosti, resp. dostupnosti pre potreby orgánov činných v trestnom konaní a súdu z dôvodu vedeného trestného stíhania proti jej osobe.

19. V naznačenom smere a kontexte výkladu legálnej definície „stále bydlisko“ už Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení č. k. 2 Ntv 349/1993 z 15. septembra 1993 ustálil pojem stále bydlisko tak, že „*Pojem stále bydlisko v zmysle § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku je širším pojmom ako trvalý pobyt a znamená, že určitá osoba stále, t. j. neprerušovane v čase,*

neprestajne býva na konkrétnej adrese. Takouto adresou môže byť nielen miesto, kde sa obvinený nahlásil na trvalý pobyt, ale aj miesto, kde sa prihlásil na prechodný pobyt. Dôležité je, aby na adrese neprestajne, t. j. stále aj skutočne býval.“

20. Taktiež ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 157/2007 z 23. októbra 2007 judikoval úvahu, podľa ktorej „V modernej spoločnosti je nutné akceptovať, že fyzická osoba sa zdržiava (býva) na viacerých miestach, pričom so všetkými týmito miestami (prípadne len s niektorými) môže byť spojený jej úmysel sa tu zdržiavať trvalo. Typicky ide o situáciu, keď fyzická osoba pravidelne v určitom období roka či iného časového vymedzenia býva na rôznych miestach a všetkým je vlastne aj známe, že táto osoba tu býva trvalo.“ Inými slovami, „pod dôvod absencie stáleho bydliska nemožno podradiť striedavý pobyt na rôznych miestach z dôvodu zamestnania, pobytu na liečení alebo dlhodobej brigáde, na dovolenke a pod., aj keď nebol ohlásený orgánom činným v trestnom konaní.“ (ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní rád I. § 1 až 156. Komentár*. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 740.).

21. V kontexte uvedenej judikatúry a odbornej literatúry aj ústavný súd videl ako ústavne konformnú úvahu krajského súdu o dôvodnej obave z vyhýbania sa trestnému stíhaniu sťažovateľkou z dôvodu túlavého spôsobu života a absencie jej trvalej alebo prechodnej, avšak na vopred určené časové obdobie fixovanej viazanosti na akékoľvek miesto pobytu z ktoréhokoľvek legálneho dôvodu, ktorého hoc aj časovo ohraničený rámec by poskytoval záruku dosiahnuteľnosti sťažovateľky pre potreby orgánov činných v trestnom konaní a súdu z dôvodu vedeného trestného stíhania proti jej osobe. Krajský súd teda založil dôvody útekovvej väzby sťažovateľky na konkrétnej skutočnosti, pričom treba zdôrazniť, že ide o situáciu priamo predpokladanú § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku pri vymedzení dôvodov útekovvej väzby („... najmä... ak nemá stále bydlisko...“), pri ktorej postačuje vyvolanie obavy z vyhýbania sa trestnému stíhaniu, nie je potrebné dokázať, že k takému správaniu obvineného dôjde. Platí teda, že „... pri rozhodovaní o väzbe súd môže riziko úteku alebo páchania trestnej činnosti len odhadovať (prognózovať), a preto nie je nevyhnutne potrebné, aby zo strany väzobne stíhaných obvinených už k takýmto konaniam alebo pokusom o ne došlo.“ Akceptácia tohto názoru „... by zbavovala väzbu jej preventívneho a zabezpečovacieho charakteru“ (nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 67/2013 z 5. júna 2013). Inými slovami, každé rozhodovanie o väzbe sa odohráva len v rovine pravdepodobnosti týkajúcej sa následkov, ktoré môžu nastať, a nie úplnej istoty týkajúcej sa dôsledkov, ktoré by mohli nastať, pokiaľ by obvinený nebol držaný vo väzbe. Trestná sadzba spojená so vzneseným obvinením (tri roky až osem rokov odňatia slobody) sama osebe väzobný dôvod nezakladá, obavu z marenia účelu trestného stíhania vyhýbaním sa mu však umocňuje.

22. V dôsledku už uvedených skutočností ústavný súd odmieta sťažovateľkou podanú sťažnosť pre namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1, 2 a 5 listiny a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru a čl. 9 ods. 1 paktu napadnutým uznesením krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

23. Ako ústavne konformnú videl ústavný súd aj tú časť napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorá sa týkala nahradenia väzby sťažovateľky probačným dohľadom. V tejto súvislosti sťažovateľka namietla porušenie čl. 5 ods. 3 dohovoru a čl. 9 ods. 3 paktu.

24. Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry treba vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní.

25. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru vyplýva, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdny orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08). Naostatok v rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero proti Spojenému kráľovstvu z 8. 2. 2000, S. B. C. proti Spojenému kráľovstvu z 19. 6. 2001).

26. Ak osoba pozbavená osobnej slobody požiadala o nahradenie väzby zárukou, je súd rozhodujúci o väzbe povinný sa s touto žiadosťou náležite vysporiadať (I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, II. ÚS 240/06). V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že pokiaľ v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyslovil porušenie čl. 5 ods. 3 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy v súvislosti s rozhodovaním o väzbe obvinených, k vyhovaniu sťažnosti a vysloveniu porušenia niektorého z označených práv pristúpil v zásade len v prípadoch, v ktorých všeobecné súdy opomenuli rozhodnúť o žiadosti o nahradenie väzby zárukou (I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, IV. ÚS 215/2010).

Krajský súd skúmal v sťažovateľkinom prípade aj možnosť nahradenia jej útekovkej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka s negatívnym výsledkom predovšetkým s odkazom na osobu samotnej sťažovateľky a spôsob jej života, ktorý samotný nedával podľa krajského súdu záruku riadneho plnenia akýchkoľvek povinností alebo obmedzení. Krajský súd vychádzal z predpokladu, že ak sťažovateľka sama voči svojej osobe postupuje nezodpovedne, tak takýto jej postoj nebude poskytovať dostatočnú záruku dobrovoľného plnenia akejkoľvek uloženej povinnosti alebo obmedzenia. V dôsledku toho ustálil, že nie je namieste nahrádzať identifikovaný dôvod väzby iným primeraným opatrením. Po preskúmaní aj tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd konštatuje ústavnú udržateľnosť rozhodnutia krajského súdu, v dôsledku čoho odmieta ústavnú sťažnosť v rozsahu označených referenčných ustanovení dohovoru a paktu ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľky už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu